

Svensk författningssamling

Lag om ändring i rättegångsbalken

SFS 2021:285

Publicerad
den 16 april 2021

Utfärdad den 15 april 2021

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om rättegångsbalken

dels att 1 kap. 3 b §, 19 kap. 12 § och 24 kap. 5 a, 18, 20 och 24 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 24 kap. 4 a, 13 a och 18 a §§, av följande lydelse.

1 kap.

3 b §² Tingsrätten ska vid huvudförhandling i brottmål bestå av en lagfaren domare och tre nämndemän. Om en av nämndemännen får förhinder sedan huvudförhandlingen har påbörjats, är rätten domför med en lagfaren domare och två nämndemän.

Vid huvudförhandling i mål om brott för vilket det inte är föreskrivet svårare straff än böter eller fängelse i högst sex månader är tingsrätten domför utan nämndemän, om det inte finns anledning att döma till annan påföljd än böter och det i målet inte är fråga om företagsbot.

Vid huvudförhandling i mål om brott för vilket det inte är föreskrivet svårare straff än fängelse i högst två år är tingsrätten domför utan nämndemän, om huvudförhandlingen hålls gemensamt med förhandlingen i häktningsfrågan enligt 24 kap. 13 a §.

Om det finns skäl för det, får antalet lagfarna domare utökas med en utöver vad som följer av första stycket. Detsamma gäller i fråga om antalet nämndemän. Om någon eller några av ledamöterna får förhinder sedan huvudförhandlingen har påbörjats gäller första stycket andra meningen i fråga om domförhet.

19 kap.

12 §³ Det som sägs i detta kapitel ska tillämpas även i fråga om domstolarnas befattning med förundersökning och användande av tvångsmedel. En sådan fråga får tas upp även av rätten i en annan ort än som följer av reglerna i detta kapitel, om beslut i frågan bör fattas utan dröjsmål.

Åtal för brott som ska prövas gemensamt med en fråga om häktning enligt 24 kap. 13 a § får tas upp även av rätten i en annan ort än som följer av reglerna i detta kapitel.

¹ Prop. 2019/20:129, bet. 2020/21:JuU43, rskr. 2020/21:244.

² Senaste lydelse 1997:391.

³ Senaste lydelse 2000:172.

4 a § En misstänkt får vara berövad friheten i Sverige som häktad under en sammanhängande tid om högst nio månader fram till dess att åtal har väckts. Om det finns synnerliga skäl får rätten på begäran av åklagaren besluta att tiden får överskridas.

5 a §⁴ Om rätten beslutar att häkta någon, förordnar att någon ska stanna kvar i häkte eller medger förlängning av tiden för att väcka åtal, ska den samtidigt på begäran av åklagaren pröva om och i så fall på vilket sätt den häktades kontakter med omvärlden ska få inskränkas enligt 6 kap. 2 § häkteslagen (2010:611). Tillstånd till sådana restriktioner får meddelas endast om det finns risk för att den misstänkte undanröjer bevis eller på annat sätt försvårar sakens utredning.

Tillstånd till restriktioner får meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

Om det på grund av senare inträffade omständigheter är nödvändigt, får åklagaren meddela beslut som innebär inskränkningar i den häktades kontakter med omvärlden även om rätten inte har meddelat tillstånd till restriktionen i fråga. Om åklagaren har meddelat ett sådant beslut ska han eller hon samma dag eller senast dagen därefter begära rättens prövning enligt första stycket. När en sådan framställning kommit in till rätten, ska rätten så snart det kan ske och senast inom en vecka hålla förhandling i frågan. För handläggningen vid rätten gäller vad som är föreskrivet om häkttingsförhandling.

Tillstånd till restriktioner förfaller om rätten inte medger fortsatt tillstånd i samband med att den förordnar att någon ska stanna kvar i häkte eller medger förlängning av tiden för att väcka åtal.

13 a § Åklagaren får avvakta med häkttingsframställningen och rätten får avvakta med häkttingsförhandlingen i syfte att förhandlingen i häkttingsfrågan ska kunna hållas gemensamt med en huvudförhandling.

En gemensam förhandling ska hållas så snart det kan ske. Tidpunkterna för när en häkttingsframställning senast ska göras enligt 12 § första och andra styckena och för när en häkttingsförhandling senast ska hållas enligt 13 § andra stycket får inte överskridas.

18 §⁵ När rätten beslutar om häktning ska, om inte åtal redan har väckts, rätten sätta ut den tid, inom vilken åtal ska väckas. Tiden får inte bestämmas längre än vad som är oundgängligen nödvändigt.

Är den utsatta tiden otillräcklig, får rätten medge förlängning av tiden, om detta begärs före tidens utgång. Åklagaren ska i samband med begäran om förlängning redovisa en tidsplan för förundersökningen. Den misstänkte eller hans eller hennes försvarare ska om möjligt beredas tillfälle att yttra sig.

Om inte åtal väcks inom två veckor ska rätten, så länge den misstänkte är häktad och till dess åtal har väckts, med högst två veckors mellanrum hålla en ny förhandling i häkttingsfrågan och därvid särskilt se till att utredningen bedrivs så skyndsamt som möjligt. Om det med hänsyn till utredningen eller av någon annan anledning är uppenbart att förhandling inom den nu angivna tiden skulle vara utan betydelse, får rätten bestämma längre tids mellanrum.

⁴ Senaste lydelse 1998:601.

⁵ Senaste lydelse 1987:1211.

Tid för att väcka åtal behöver inte bestämmas då rätten beslutar om häktning enligt 3 § eller om häktning av någon som inte är närvarande vid rätten.

18 a § Om åklagaren begär att häktningstiden enligt 4 a § ska få överskridas ska rätten senast den dag tiden går ut hålla förhandling i häktningsfrågan.

20 §⁶ Rätten ska omedelbart häva ett häktningsbeslut,

1. om inte åtal har väckts eller förlängning av tiden har begärts inom den tid som avses i 18 §,

2. om inte åtal har väckts eller överskridande av tiden har begärts senast klockan elva dagen före den dag tiden i 4 a § går ut, eller

3. om det inte längre finns skäl för beslutet.

Innan åtal har väckts, får häktningsbeslutet hävas även av åklagaren. Rätten ska snarast underrättas om åtgärden.

24 §⁷ I fråga om behandlingen av den som är anhållen eller häktad samt om ersättning av allmänna medel åt den som varit oskyldigt anhållen eller häktad finns särskilda bestämmelser.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021.

2. Om en misstänkt vid lagens ikraftträdande har varit berövad friheten i Sverige som häktad under en sammanhängande tid som är längre än nio månader utan att åtal har väckts, ska åklagarens begäran om att få överskrida tiden enligt 24 kap. 4 a § ha kommit in till rätten senast klockan elva den 1 juli 2021. Om en sådan begäran kommer in i rätt tid ska rätten efter det att lagen trätt i kraft hålla förhandling i häktningsfrågan i enlighet med 24 kap. 18 § tredje stycket. I annat fall ska rätten omedelbart häva häktningsbeslutet.

På regeringens vägnar

MIKAEL DAMBERG

Marie Skåninger
(Justitiedepartementet)

⁶ Senaste lydelse 1987:1211.

⁷ Senaste lydelse 1998:601.